

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

«ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ԵՎ «ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀՀ ՕՐԵՆՔՆԵՐԻ ՆԱԽԱԳԾԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Սույնով ներկայացնում ենք առաջարկություններ ՀՀ միջազգային տնտեսական ինտեգրման և բարեփոխումների նախարարության հեղինակած և 25.01.2018թ. հանրային քննարկման դրված «Հանրային ծառայության մասին» և «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծերի (այսուհետ՝ նախագիծ) վերաբերյալ:

«Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ (այսուհետ՝ նախագիծ)

1) Նախագծում բացակայում են մի շարք հասկացությունների սահմանումները, որոնք խնդիր են առաջացնում տարբեր հոդվածներում այդ հասկացությունների ճիշտ ընկալման տեսանկյունից: Մասնավորապես.

1.1. Նախագծում «հանրային ծառայող» հասկացության սահմանման բացակայությունը շփոթություն է առաջացնում, քանի որ պարզ չէ՝ ովքեր են հանդիսանում հանրային ծառայողներ, արդյոք, օրինակ, հանրային պաշտոն զբաղեցնող անձը (քաղաքական, վարչական, ինքնավար և հայեցողական պաշտոնները) համարվում է հանրային ծառայող: Մի կողմից, նախագծի 3-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանվում է, որ «*Հանրային ծառայությունը ... և ընդգրկում է պետական ծառայությունը, համայնքային ծառայությունը և հանրային պաշտոնները*», որից բխում է, որ հանրային պաշտոն զբաղեցնողները հանրային ծառայողներ են: Իսկ մյուս կողմից նախագծի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասում առկա է հետևյալ ձևակերպումը. «*Սույն օրենքի գործողությունը տարածվում է հանրային իշխանության մարմիններում հանրային պաշտոններ և հանրային ծառայության պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վրա*», որով հանրային իշխանության մարմինների մեջ պաշտոնների նման բաժանումը մեկնաբանությունների տեղիք է տալիս և անհստակություն է մտցնում հանրային ծառայող հասկացության առումով: Այս հարցն էլ ավելի խճճվում է հետագա հոդվածներում, որտեղ մի դեպքում օգտագործվում է միայն հանրային ծառայող եզրույթը և պարզ չէ, թե այդ հոդվածի կարգավորումներն արդյո՞ք տարածվում են նաև հանրային պաշտոն զբաղեցնողների վրա (օրինակ գլուխ 4-ը), իսկ բազմաթիվ այլ հոդվածներում օգտագործվում է հանրային ծառայող և/կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձ (օրինակ Գլուխ 5), կամ հանրային ծառայող և պետական և համայնքային պաշտոններ զբաղեցնող անձ (օրինակ հոդված 17) ձևակերպումները: Ուստի այս բոլոր տարընթերցումներից կարելի է խուսափել հանրային ծառայողի, հանրային պաշտոնի, բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հասկացությունների սահմանման և տարբեր հոդվածներում միևնույն հասկացություններն օգտագործելու դեպքում:

1.2. Նախագծի որոշ հոդվածներում օգտագործվում է մասնավոր շահ հասկացությունը: Մասնավորապես՝ նախագծի 31-րդ հոդվածի շահերի բախման հասկացության մեջ

օգտագործվում է «մասնավոր շահ» եզրույթը, իսկ նույն հոդվածի 5-րդ մասում սահմանվում է մասնավոր շահով առաջնորդվելու հասկացությունը, մինչդեռ, նախ և առաջ պետք է սահմանվեր հենց մասնավոր շահի հասկացությունը, ինչպես նաև նույն հոդվածում օգտագործվող «հանրային շահ» հասկացությանը: Նույնը վերաբերում է նախագծի 5-րդ գլխով սահմանվող բարեվարքության համակարգին, որի 20-րդ հոդվածը սահմանում է բարեվարքության համակարգի տարրերը, մինչդեռ որևէ տեղ չի բացահայտվում բուն բարեվարքության եռությունը:

Առաջարկություն - Առաջարկում ենք նախագծի 2-րդ հոդվածից հետո լրացնել նոր հոդված, որում կսահմանվեն օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացությունները, այդ թվում՝ հանրային ծառայող, հանրային պաշտոն, բարձրաստիճան պաշտոնատար անձ, հանրային շահ, մասնավոր շահ, փոխկապակցված անձ, բարեվարքություն և այլն: Բացի այդ, առաջարկում ենք բոլոր հոդվածներում հստակեցնել հանրային ծառայության պաշտոնների այն կատեգորիաները, որոնց վրա տարածվում է համապատասխան հոդվածի կարգավորումը:

2) Ինչպես գործող օրենսդրությամբ, այնպես էլ Նախագծի 3-րդ հոդվածի 3-րդ մասում թվարկված պետական ծառայության տեսակների մեջ որևէ հիշատակում չկա ՀՀ Կենտրոնական բանկում ծառայության մասին: Այն նաև սահմանված չէ նույն փաթեթում ներկայացված «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով՝ որպես քաղաքացիական ծառայության տեսակ: Ավելին, Նախագծի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասից բխում է, որ Կենտրոնական բանկի նախագահը և խորհրդի մյուս անդամները Նախագծով սահմանված հայտարարատու սուբյեկտներ չեն հանդիսանում՝ նկատի ունենալով, որ Սահմանադրության կարգավորումների իմաստով Կենտրոնական բանկը անկախ կամ ինքնավար մարմին չէ: Փաստորեն ստացվում է, որ Կենտրոնական բանկը և նրա պաշտոնատար անձինք ունեն արտոնյալ կարգավիճակ: Թեև ՀՀ Սահմանադրության համաձայն Կենտրոնական բանկը հանդիսանում է ազգային բանկ և դրանով պայմանավորված ունի գործունեության կազմակերպման առանձնահատկություններ, այդուհանդերձ այն հանդիսանում է նաև պետական գործառույթներ իրականացնող մարմին, ուստի նրա գործունեությունը չի կարող ընդհանրապես դուրս լինել հանրային ծառայության կարգավորման ոլորտից:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծում հստակեցնել Կենտրոնական բանկում ծառայության տեսակը և հստակ սահմանել, որ Կենտրոնական Բանկի նախագահը և խորհրդի մյուս անդամները հանդիսանում են հայտարարատու սուբյեկտ:

3) Նախագծի 6-րդ և 7-րդ հոդվածներում նշված մի շարք պաշտոնատար անձինք ունեն երկակի կարգավիճակ: Մասնավորապես, այդ հոդվածներից բխում է, որ նախարարություններին ենթակա մարմինների ղեկավարները, որոնք համարվում են վարչական պետական պաշտոն զբաղեցնող անձինք, միաժամանակ համարվում են նաև հանրային ծառայողներ՝ պետական ծառայության իմաստով: Օրինակ, դատական ակտերի գլխավոր հարկադիր կատարողը համարվում է պետական ծառայող, իսկ 6-րդ հոդվածի 5-րդ մասի իմաստով հանդիսանում է

վարչական պաշտոն զբաղեցնող անձ: Նույնը վերաբերում է նաև մի շարք ինքնավար պաշտոն զբաղեցնող անձանց՝ գլխավոր դատախազին և այլն:

Բացի այդ, Նախագծի 6-րդ հոդվածում անհասկանալի է վարչական համայնքային պաշտոններում Երևանի, Գյումրու և Վանաձորի գլխավոր ճարտարապետներին ներառելը: Վերջիններս հանդիսանում են մասնագիտական գործունեություն իրականացնողներ, հետևաբար գտնում ենք, որ նրանք նույնպես պետք է հանդիսանան համայնքային ծառայողներ:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք հստակեցնել վարչական և ինքնավար պաշտոններ զբաղեցնող մի շարք անձանց կարգավիճակը: Բացի այդ, առաջարկում ենք Նախագծի 6-րդ հոդվածի 6-րդ մասից հանել գլխավոր ճարտարապետներին:

4) Նախագծի 8-րդ հոդվածի 9-րդ մասում անհասկանալի է, թե ինչ տարբերություն կա հայեցողական պաշտոնների համար նախատեսվող պաշտոնի անձնագրի չափանիշների սահմանման և հաստատման միջև, և ինչու են այդ երկու գործառույթները տարբեր պաշտոնատար անձանց վերապահվել: Եթե չափանիշների սահմանման ներքո ենթադրվում է չափանիշների մշակումը, ապա անհրաժեշտ է հենց այդպես էլ ձևակերպել:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 8-րդ հոդվածի 9-րդ մասում «սահմանում է» բառը փոխարինել «առաջարկում է» բառով:

5) Նախագծի 8-րդ հոդվածի 11-րդ մասում կատարված հղումը սխալ է՝ հիշատակվող օրենքի 9-րդ հոդվածը չունի 11-րդ մաս:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 8-րդ հոդվածի 11-րդ մասի հղումը շտկել:

6) Նախագծի 9-րդ հոդվածում, որը վերաբերում է բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց, տրվում է փոխկապակցված անձի հասկացությունը, որով, փաստորեն, այդ ինստիտուտը կապվում է բացառապես բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց հետ: Մինչդեռ հայտարարագրեր ներկայացնելու հետ կապված կարգավորումների շրջանակներում սահմանված փոխկապակցված անձանց հետ դրույթները տարածվում են նաև բարձրաստիճան պաշտոնատար անձ չհանդիսացող, սակայն Նախագծի իմաստով հայտարարատու հանդիսացող մի շարք այլ հանրային ծառայողների վրա: Մասնավորապես, Նախագծի 33-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն՝ հայտարարատու պաշտոնատար անձինք (որոնց ցանկը սահմանված է նույն հոդվածի 1-ին մասում) Նախագծով նախատեսված դեպքերում և կարգով կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողով են ներկայացնում փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագիր: Չետևաբար՝ փոխկապակցված անձանց հասկացությունը պետք է այնպես ձևակերպվի, որ պարզ լինի, որ այն վերաբերում է ոչ միայն բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց:

Միաժամանակ քննարկվող հոդվածի նույն մասում փոխկապակցված անձանց սահմանված շրջանակից դուրս է մնացել հենց ամուսինը՝ որպես պաշտոնատար անձի հետ անմիջականորեն փոխկապակցված անձ, ընդ որում՝ անկախ գրանցված կամ փաստացի ամուսնության մեջ գտնվելու փաստից:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 9-րդ հոդվածից հանել 7-րդ մասը և այն տեղակայել Նախագծի «Օրենքում օգտագործվող հիմնական հասկացություններ» հոդվածում: Բացի այդ, առաջարկում ենք փոխկապակցված անձանց հասկացությունը վերախմբագրել և շարադրել հետևյալ կերպ. «Պաշտոնատար անձի հետ փոխկապակցված անձինք են համարվում պաշտոնատար անձի հետ գրանցված կամ փաստացի ամուսնության մեջ գտնվող ամուսինը, իր կամ ամուսնու հետ՝ ներառյալ մինչև 2-րդ աստիճանի արյունակցական կապի մեջ գտնվող անձինք: Արյունակցական կապի մինչև 2-րդ աստիճանի մեջ են գտնվում արյունակցական կապի 1-ին աստիճանի մեջ գտնվող անձինք, ինչպես նաև վերջիններիս հետ արյունակցական կապի 1-ին աստիճանի մեջ գտնվող անձինք: Արյունակցական կապի 1-ին աստիճանի մեջ են գտնվում անձի զավակները, ծնողները, քույրերը և եղբայրները»:

7) Նախագծի 12-րդ հոդվածում սահմանվող հանրային ծառայության սկզբունքների մեջ որևէ հիշատակում չկա բարեվարքությանը համապատասխան գործելու սկզբունքի մասին, որից կբխի, որ հանրային ծառայությունը պետք է իրականացվի շահերի բախման իրավիճակներում գործելու բացառմամբ և էթիկայի/վարքագծի կանոններին համապատասխան:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 12-րդ հոդվածի սկզբունքները լրացնել բարեվարքությանը համապատասխան գործելու սկզբունքով:

8) Նախագծի 17-րդ հոդվածի վերնագրում սահմանված է «Հանրային ծառայող և բարձրաստիճան պաշտոնատար անձ», մինչդեռ հոդվածի տեքստում խոսվում է միայն պետական և համայնքային պաշտոններ զբաղեցնող անձի և հանրային ծառայողների մասին:

Առաջարկություն – Նախագծի 17-րդ հոդվածի վերնագիրը համապատասխանեցնել հոդվածի բովանդակությանը՝ համաձայն «Իրավական ակտերի մասին» ՀՀ օրենքի պահանջների:

9) Նախագծի 18-րդ հոդվածով սահմանվող հանրային ծառայողի հիմնական իրավունքներին վերաբերող հոդվածից դուրս է մնացել գործող օրենքում առկա հանրային ծառայողի իրավական պաշտպանվածությունը, այդ թվում՝ քաղաքական հետապնդումներից: Բացի այդ, նշված հոդվածում բացակայում է հանրային ծառայողի պաշտպանվածության իրավունքը «Ազդարարման մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված ընթացակարգերին համապատասխան կոռուպցիոն բնույթի իրավախախտման մասին ազդարարելիս:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք նախագծում հանրային ծառայողի հիմնական իրավունքներին վերաբերող 18-րդ հոդվածը լրացնել այնպես, որից պարզ կլինի, որ պաշտոնեական պարտականությունները կատարելիս հանրային ծառայողը գտնվում է պետության պաշտպանության ներքո:

10) Նախագծի 19-րդ հոդվածով սահմանվող հանրային ծառայողների հիմնական պարտականությունների մեջ որևէ հիշատակում չկա հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի վարքագծի կանոնները, անհամատեղելիության պահանջները, այլ սահմանափակումները պահպանելու, շահերի բախման իրավիճակներում գործողություն կատարելուց զերծ մնալու պարտականության մասին: Բացի այդ, որպես պարտականություն սահմանված չէ հանրային ծառայողի կողմից հանրային ծառայությանը վերաբերող ցանկացած անօրինական, այդ թվում՝ կոռուպցիոն բնույթի իրավախախտումների, շահերի բախման, անհամատեղելիության պահանջների խախտման և այլ սահմանափակումների հետ կապված ազդարարումը: Հարկ է նկատել, որ համապատասխան կարգավորում առկա է գործող «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 22-րդ հոդվածում, ըստ որի հանրային ծառայողը պետք է օրենքով սահմանված կարգով համապատասխան պաշտոնատար անձանց տեղեկացնի այլ ծառայողների կատարած իրավախախտումների և հանրային ծառայությանն առնչվող ցանկացած անօրինական, այդ թվում՝ կոռուպցիոն բնույթի գործողությունների մասին:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք նախագծի 19-րդ հոդվածում լրացնել հանրային ծառայողի վարքագծի կանոնները, անհամատեղելիության պահանջները, այլ սահմանափակումները պահպանելու պարտականություն, և սահմանել արգելք շահերի բախման իրավիճակներում որոշում ընդունելու կամ գործողություն կատարել համար: Բացի այդ, պարտականությունների մեջ առաջարկում ենք լրացնել նաև կոռուպցիոն բնույթի իրավախախտումների, շահերի բախման, անհամատեղելիության պահանջների խախտման և այլ սահմանափակումների հետ կապված ազդարարման անհրաժեշտությունը:

11) Նախագծի 20-րդ հոդվածում, ինչպես նաև 5-րդ գլխի այլ հոդվածներում, գործածվում է բարձրաստիճան պաշտոնատար անձ և հանրային ծառայող կատեգորիաները: Ստացվում է, որ բարեվարքության համակարգի հետ կապված պահանջները չեն տարածվելու հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վրա, քանի որ սույն օրենքի իմաստով հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնող անձինք չեն հանդիսանում ոչ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձ և ոչ էլ հանրային ծառայող:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք նախագծի 5-րդ գլխի կարգավորումները տարածել նաև հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վրա: Միաժամանակ նախագծի այլ հոդվածներում հստակեցնել հայեցողական պաշտոններ զբաղեցնող անձանց վրա տարածվող կարգավորումները:

12) Նախագծի 27-րդ հոդվածում սահմանվում է, որ հանրային ծառայողների վարքագծի ուղենիշային սկզբունքներից բխող վարքագծի տիպային կանոնները սահմանում է Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովը: Գտնում ենք, որ այս կանոնների հետ կապված պետք է մշակվեն ինչպես հատուկ վերապատրաստման ծրագրեր, այնպես էլ ընթացիկ վերապատրաստման ծրագրերում ներառվի հենց բարեվարքությանը վերաբերող բաժին, որոնք միասնականությունն ապահովելու նպատակով ճիշտ կլինի, որ նույնպես մշակվեն Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի կողմից, այլ ոչ թե բարեվարքության կազմակերպչի կողմից, ինչպես սահմանված է նախագծի 43-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետում:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք նախագծի 27-րդ հոդվածի 3-րդ մասում «վարքագծի տիպային կանոնները» բառից հետո լրացնել «և դրանց հետ կապված հանրային ծառայողների վերապատրաստման ծրագրերը» բառերը և համապատասխան լիազորությունը հանել 43-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 2-րդ կետից:

13) Նախագծի 27-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն՝ պատգամավորի, դատավորի և դատախազի վարքագծի կանոնները սահմանվում ենք ոլորտային օրենքներով: Գտնում ենք, որ նման ձևակերպումը հնարավորություն է տալիս հետագայում ոլորտային օրենքներում շեղվել սույն Նախագծով որդեգրված սկզբունքներից:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք նախագծի 27-րդ 2-րդ մասում «օրենքներով» բառից հետո լրացնել «սույն օրենքով սահմանված վարքագծի ուղենիշային սկզբունքներին համապատասխան»:

14) Նախագծի 27-րդ հոդվածի 9-րդ մասում սահմանվում է, որ նույն հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված կարգապահական պատասխանատվության վերաբերյալ դրույթները չեն տարածվում ինքնավար, քաղաքական պաշտոններ զբաղեցնող պաշտոնատար անձանց և համայնքի ղեկավարի վրա, եթե օրենքով այլ բան նախատեսված չէ: Անհասկանալի է, թե ինչպիսի իրավաչափ նպատակ է հետապնդում նման բացառությունը, և քննարկվող հոդվածի 8-րդ մասով նախատեսված կարգապահական պատասխանատվության վերաբերյալ դրույթները ինչու չպիտի տարածվեն ինքնավար և մի շարք քաղաքական պաշտոններ (նախարարի տեղակալ, մարզպետի տեղակալ) զբաղեցնող անձանց վրա այն դեպքում, երբ վերջիններս իրենց զբաղեցրած պաշտոնից բխող գործառնություններով և կարգապահական պատասխանատվության սուբյեկտ են՝ գտնվելով հանրային ծառայության մեջ: Նույն դիտարկումը վերաբերում է նաև 29-րդ հոդվածի և 30-րդ հոդվածի 7-րդ մասերին:

Առաջարկություն- Առաջարկում ենք նախագծի 27-րդ հոդվածի 9-րդ մասից հանել «ինքնավար» բառը, իսկ քաղաքական պաշտոնների դեպքում հստակեցնել այն պաշտոնները, որոնք զբաղեցնող անձինք կարգապահական պատասխանատվության սուբյեկտ չեն և բացառություն են ընդհանուր կանոնից, ինչպես, օրինակ, ՀՀ Նախագահի կամ ԱԺ պատգամավորի պաշտոնը:

Նույն առաջարկությունը վերաբերում է նաև Նախագծի 29-րդ հոդվածի և 30-րդ հոդվածի 7-րդ մասերին:

15) Նախագծի 28-րդ հոդվածի 5-րդ մասում սահմանված է, որ հանրային ծառայողը պաշտոնում նշանակվելուց հետո համապատասխան մարմինն պետք է ներկայացնի անհամատեղելիության բացակայության մասին գրավոր հայտարարություն: Գտնում ենք, որ այն պետք է վերաբերի ոչ միայն անհամատեղելիությանը, այլև շահերին՝ առավել ևս, որ նախագծի 33-րդ հոդվածի 2-րդ մասի համաձայն հանրային ծառայողները շահերի հայտարարագիր ներկայացնող սուբյեկտ չեն:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 28-րդ հոդվածի 5-րդ մասում «անհամատեղելիության» բառից հետո լրացնել «և շահերի» բառը:

16) Թեև Նախագծի 28-րդ հոդվածի 14-րդ մասով արդարացիորեն նախատեսված է անհամատեղելիության պահանջները խախտելու իրավական հետևանքը, սակայն ոչ Նախագծով և ոչ էլ որևէ այլ իրավական ակտով նշված հիմքով լիազորությունների դադարեցման կամ զբաղեցրած պաշտոնից ազատման մեխանիզմները սահմանված չեն: Խոսքը գնում է հատկապես վարչական և որոշ քաղաքական պաշտոններ զբաղեցնող անձանց կողմից անհամատեղելիության պահանջները խախտելու հիմքով լիազորությունների դադարեցման կամ պաշտոնից ազատման մեխանիզմների բացակայության մասին:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծով կամ այլ ճյուղային օրենքներով սահմանել անհամատեղելիության պահանջները խախտելու իրավական հետևանքների՝ լիազորությունների դադարեցման կամ զբաղեցրած պաշտոնից ազատման մեխանիզմները, իսկ եթե անհամատեղելիության պահանջները խախտելը բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց լիազորությունների դադարեցման կամ զբաղեցրած պաշտոնից ազատման հիմք է այլ իրավական ակտերի ուժով, ապա Նախագծում անհրաժեշտ են համապատասխան հղումներ այդ իրավական ակտերին:

17) Նախագծի 29-րդ հոդվածից և ընդհանրապես ողջ նախագծից դուրս է մնացել հանրային ծառայողի և բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց կողմից պաշտոնի ստանձնման ժամանակ ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու կամ առևտրային կազմակերպության մասնակից լինելու դեպքում դրանք հավատարմագրային կառավարման հանձնելու պահանջը, ինչը սահմանված է նաև գործող օրենքով:

Բացի այդ, գործող օրենքի հավատարմագրային կառավարման ինստիտուտի տրամաբանությունից ստացվում է, որ առևտրային կազմակերպության հիմնադիր կամ մասնակից պաշտոնյան, բաժնեմասը, փայլ հավատարմագրային կառավարման հանձնելով, կարծես լուծում է ձեռնարկատիրական գործունեությամբ չզբաղվելու խնդիրը: Սակայն

անհրաժեշտ է սահմանել այնպիսի մեխանիզմ, որով կբացառվեն պաշտոնյայի՝ հավատարմագրային կառավարչի վրա ազդելու լծակները:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 29-րդ հոդվածում լրացնել Նոր մաս, որով կվերականգնվի գործող օրենքի 23-րդ հոդվածի 2-րդ և 4-րդ մասերը: Բացի այդ, առաջարկում ենք Նախ սահմանել, թե ովքեր չեն կարող լինել հավատարմագրային կառավարիչներ (ընտանիքի անդամներ և այլն) և Նախագծով ստեղծել հիմքեր հավատարմագրային կառավարումը մասնագիտացված կառույցներին (blind trust) հանձնելու առումով՝ դրան վերաբերող համապատասխան փոփոխություններ կատարելով նաև քաղաքացիական օրենսգրքում:

18) Նախագծի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետով սահմանված սուբյեկտների շրջանակում նախատեսված չէ հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի ամուսինը: Բացի այդ, գտնում ենք, որ 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 6-րդ կետերում սահմանված սուբյեկտների շրջանակը խիստ նեղ է՝ հաշվի առնելով հայաստանյան իրականության մեջ ազգակցական/ընտանեկան սերտ կապերը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետի գործարքներ կնքելու արգելքը տարածել նաև հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի ամուսնու վրա, ինչպես նաև «և» շաղկապը փոխարինել «և/կամ» շաղկապով: Բացի այդ, 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ և 6-րդ կետերում սահմանված արգելքը տարածել մինչև 2-րդ աստիճանի արյունակցական կապի մեջ գտնվող անձանց վրա:

19) Նախագծի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի ձևակերպումից դուրս են մնացել հենց հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի հետ 1-ին աստիճանի արյունակցական կապի մեջ գտնվող անձինք:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 29-րդ հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետը ձևակերպել հետևյալ խմբագրությամբ. «համատեղ աշխատել ամուսնու, իր և/կամ ամուսնու հետ 1-ին աստիճանի արյունակցական կապի մեջ գտնվող անձանց անձի հետ, եթե նրանց ծառայությունը կապված է միմյանց նկատմամբ անմիջական ենթակայության կամ վերահսկողության հետ»:

20) Նախագծի 29-րդ հոդվածի 6-րդ մասի սահմանափակումները խախտելու համար պատասխանատվության միջոցներ սահմանված չեն գործող վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ և քրեական օրենսգրքերով: Դրանք առկա չեն նաև սույն Նախագծի փաթեթում ներառված օրինագծերի մեջ:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծին զուգահեռ փոփոխություններ կատարել համապատասխան օրենսգրքերում՝ պատասխանատվություն սահմանելով Նախագծով նախատեսված սահմանափակումները խախտելու համար:

21) Նախագծի 29-րդ հոդվածով նախատեսված սահմանափակումների մեջ, ինչպես նաև ողջ նախագծում սահմանված չէ անկանխիկ եղանակով գործարքներ կատարելու ինստիտուտը, ինչը համարվում էր հակակոռուպցիոն գործիք և ամրագրված էր գործող «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 5-րդ մասում լրացված 2016թ. դեկտեմբերի 16-ին: Դրանով գույքի և եկամուտների հայտարարագիր ներկայացնելու պարտականություն ունեցող անձանց համար սահմանվել էր պարտականություն դրամական միջոցներով գործարքները կատարել անկանխիկ ձևով, եթե միանվագ ստացվող կամ տրվող գումարը գերազանցում է 2.000.000 Հայաստանի Հանրապետության դրամը կամ դրան համարժեք արտարժույթը: Ներկայումս դրա հետ կապված կարգավորում առկա է միայն «Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի մասին» ՀՀ օրենքի 25-րդ հոդվածի 8-րդ մասում եկամուտների հայտարարագրում հայտարարագրված այդպիսի գումարը անօրինական համարվելու իմաստով:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 29-րդ հոդվածում վերականգնել գործող «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի 23-րդ հոդվածի 5-րդ մասի դրույթները, կամ համապատասխան պահանջը, որպես առանձին մաս լրացնել Նախագծի եկամուտների հայտարարագրին վերաբերող հոդվածում:

22) Նախագծի 30-րդ հոդվածի վերնագրից չի բխում, որ պաշտոնեական լիազորությունների իրականացման հետ կապված նվերներ ստանալը ինքնին արգելված է: Նորմի տրամաբանությունը պետք է լիներ հենց նվերներ ստանալու արգելքը, բացառությամբ որոշ դեպքերի, և ոչ թե նվերներ ստանալու կարգը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք 30-րդ հոդվածը վերնագրել «Նվերներ ընդունելու արգելքը»:

23) Նախագծի 30-րդ հոդվածի 3-րդ մասի 2-րդ կետում սահմանվում է, որ որոշակի նվերներ հաշվառվում են, սակայն նախագծում բացակայում է նվերների հաշվառման կարգը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք հոդվածը լրացնել նվերների հաշվառման կարգին վերաբերող կարգավորումներով:

24) Նախագծի 30-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված է գույքային ոչ սպառողական նվերի գնային շեմը 100.000 ՀՀ դրամ: Այս շեմը խիստ բարձր է և համադրելի չէ այսօր գործող նվազագույն աշխատավարձի շեմի հետ:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 30-րդ հոդվածի 3-րդ մասում սահմանված նվերի արժեքի շեմը սահմանել առավելագույնը 50.000 ՀՀ դրամ:

25) Նախագծի 30-րդ հոդվածի 5-րդ մասի ձևակերպումից բխում է, որ նվերի գնի որոշումը պայմանավորվում է ստացողի իմացությամբ և, եթե ստացողն իրապես չգիտեր կամ ձևացնում է, թե չգիտեր և չէր կարող իմանալ նվերի շուկայական գինը, ապա դրա որոշման հնարավորությունը դրվում է կասկածի տակ: Հարկ է նշել, որ այս հարցը կարգավորված է Նաև ՀՀ կառավարության 1993 թվականի փետրվարի 17-ի «Պաշտոնի բերումով ստացված նվերները պետությանը հանձնելու կարգի մասին» N48 որոշմամբ, որի 4-րդ կետով հստակ սահմանված է, որ «նվերի արժեքը որոշվում է ելնելով գոյություն ունեցող միջին շուկայական գներից»: Թեև այս որոշումը բավականին հին է, սակայն հարկ է նկատի ունենալ, որ այն մինչ օրս գործում է և նրա իրավակարգավորումները բավարար չափով հստակ են:

Առաջարկություն – Նախագծի 30-րդ հոդվածի 5-րդ մասում նվերի արժեքը գնահատել՝ հիմք ընդունելով նվերի միջին շուկայական գինը և անկախ նվեր ստացողի իմացությունից:

26) Նախագծի 30-րդ հոդվածի 6-րդ մասում նվերների ընդունման պայմանների խախտման համար կարգապահական պատասխանատվությունը սահմանված է որպես հայեցողական լիազորություն, այլ ոչ թե որպես իմպերատիվ պահանջ: Բացի այդ, գործող վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ օրենսգրքով վարչական պատասխանատվություն նախատեսող 166.1-րդ հոդվածի դիսպոզիցիան չի համապատասխանում նախագծով նվերների արգելքին վերաբերող կանոններին, ինչպես նաև հոդվածի սանկցիան հնացած է և ոչ կիրառելի: Իսկ քրեական օրենսգրքով սման խախտումների համար պատասխանատվություն ընդհանրապես նախատեսված չէ:

Առաջարկություն – Նախագծի 30-րդ հոդվածի 6-րդ մասում առաջարկում ենք հանել «կարող է» բառը: Բացի այդ, Նախագծին կից օրինագծերի փաթեթում ներառել վարչական և քրեական օրենսգրքերում համապատասխան փոփոխությունների վերաբերյալ օրինագծեր:

27) Նախագծի 30-րդ հոդվածը վերաբերում է միայն նվերներ ընդունելուն՝ կարգավորումից դուրս թողնելով նվերներ տալու հետ կապված հարաբերությունները: Մինչդեռ գործնականում խնդրահարույց են նաև հանրային ծառայողի կողմից պաշտոնեական լիազորությունների իրականացման հետ կապված այլ հանրային ծառայողին նվեր(ներ) տալու հետ կապված հարցերը: Եթե վերջինիս (ստացողի) դեպքում օրենքով առկա է որոշակի գնային շեմի սահմանափակում, ապա նվիրատուի համար որևէ ողջամիտ սահմանափակում առկա չէ, օրինակ՝ թույլատրելի համարվող նվերի արժեքը չի գերազանցել նվիրատուի աշխատավարձի N-ապատիկը:

Առաջարկություն – Նախագծի 30-րդ հոդվածը վերաշարադրել՝ ամրագրելով ինչպես նվերներ ընդունելու, այնպես էլ տալու արգելքը և սահմանել նվիրատուի աշխատավարձին համադրելի նվերի արժեքի գնային շեմ:

28) Նախագծի 31-րդ հոդվածի 6-րդ մասից հստակ չի երևում, որ մասնավոր շահերով առաջնորդվել չպետք է համարվի նաև այն իրավիճակը, որը բխում է հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի պաշտոնեական կարգավիճակից կամ տվյալ պաշտոնը մեկ այլ անձի կողմից զբաղեցված լինելու դեպքում անխուսափելի կլիներ այդ շահը:

Առաջարկություն – Նախագծի 31-րդ հոդվածի 6-րդ մասի «շրջանակի վրա» բառերից հետո լրացնել «կամ եթե իրավիճակը բխում է հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի պաշտոնեական կարգավիճակից կամ տվյալ պաշտոնը մեկ այլ անձի կողմից զբաղեցված լինելու դեպքում անխուսափելի կլիներ այդ շահը» բառերով:

29) Նախագծի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասում վերադաս անձի կողմից գրավոր համաձայնություն ներկայացնելու ժամկետը սահմանված չէ: Նույն դիտարկումը վերաբերում է նաև քննարկվող հոդվածի 3-րդ մասին:

Առաջարկություն – Նախագծի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասում անհրաժեշտ է սահմանել ժամկետ վերադաս անձի կողմից գրավոր համաձայնություն ներկայացնելու համար: Համապատասխան ժամկետ սահմանելն անհրաժեշտ է նաև Նախագծի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասում:

30) Նախագծի 32-րդ հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված է, որ շահերի բախում առաջանալու դեպքում վերադաս անձն իրավունք ունի տվյալ հարցը քննարկելու և լուծելու իրավասությունը հանձնարարել այլ պաշտոնատար անձի, եթե դա օրենքով արգելված չէ: Գտնում ենք, որ տվյալ հարցը քննարկելու և լուծելու իրավասությունը այլ պաշտոնատար անձի հանձնարարելը որոշ դեպքերում կարող է չաշխատել, քանի որ, օրինակ, անկախ կամ ինքնավար մարմինների դեպքում հաճախ գործում է կոլեգիալ կազմ, որի պարագայում անհնար է որոշում ընդունելը հանձնարարել այլ պաշտոնատար անձի:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք դիտարկել Նախագծի 32-րդ հոդվածում դեռևս 2017թ. շրջանառվող «Կոռուպցիայի կանխարգելման և կոռուպցիայի կանխարգելման հարցերով մարմնի մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով առաջարկվող շահերի բախման իրավիճակի լուծմանն ուղղված հետևյալ քայլերը ներմուծելու հարցը՝

- անձի՝ համապատասխան որոշման ընդունման գործընթացին ներգրավման բացառումը (ինքնաբացարկը),
- անձի՝ որոշակի տեղեկատվության մատչելիության սահմանափակումը,
- անձի ռոտացիան կամ նրան այլ պաշտոնի տեղափոխելը,

- անձի լիազորությունները սահմանված կարգով ժամանակավորապես կասեցնելը,
- կոլեգիալ մարմնի կազմում քվեարկության բացառում:

31) Նախագծի 32-րդ հոդվածի 2-րդ մասի կարգավորումից պարզ չէ, թե ինչ վարույթի և որ մարմնի կողմից հարուցված վարույթի մասին է խոսքը, որի կարճման համար հիմք է Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողովի եզրակացությունը շահերի բախման բացակայության մասին: Հարկ է նկատել, որ եթե խոսքը գնում է էթիկայի հանձնաժողովների մասին, ապա «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքը վարույթի փոխարեն օգտագործում է ծառայողական քննությունն արտահայտությունը:

Առաջարկություն – Նախագծի 32-րդ հոդվածի 2-րդ մասում անհրաժեշտ է հստակեցնել վարույթի հետ կապված կարգավորումները:

32) Նախագծի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասից հստակ չէ, թե գլխավոր քարտուղարը ինչպիսի առաջարկություն կարող է անել, արդյոք այն պարունակելու է շահերի բախման իրավիճակի լուծմանն ուղղված քայլերի վերաբերյալ առաջարկություն: Բացի այդ, սույն մասից բխում է, որ գլխավոր քարտուղարը պարտավոր չէ հանրային ծառայողի վերադասին հայտնել ինչպես հանրային ծառայողի կողմից ներկայացված դիմումի, այնպես էլ իր կողմից տրված առաջարկությունների մասին, մինչդեռ վերադաս անձը պետք է տեղեկացված լինի այդ մասին՝ նկատի ունենալով, որ հանրային ծառայողը չպետք է այդ ընթացքում որևէ որոշում ընդունի կամ գործողություն կատարի:

Առաջարկություն – Նախագծի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասում հստակեցնել գլխավոր քարտուղարի կողմից ներկայացվող շահերի բախման իրավիճակի լուծմանն ուղղված քայլերի վերաբերյալ առաջարկությունները (տես սույն առաջարկությունների 27-րդ կետով առաջարկվող ձեռնարկվելիք քայլերի հնարավոր ցանկը): Բացի այդ, քննարկվող հոդվածի 3-րդ մասում պետք է ամրագրել գլխավոր քարտուղարի պարտականությունը հանրային ծառայողի վերադաս անձին համապատասխան գործողությունների մասին տեղեկացնելու վերաբերյալ:

33) Նախագծի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասից անհասկանալի է, թե որ դեպքերում է շահերի բախման վարույթների հարուցումը և գործի քննությունն իրականացվում Նախագծով նախատեսված հանրային ծառայողների էթիկայի հանձնաժողովների կողմից, իսկ որ դեպքերում է, որ գլխավոր քարտուղարը ուղղակի գրավոր առաջարկություն է ներկայացնում: Պարզ չէ նաև, թե ինչու պիտի առաջարկությունն ուղղված լինի միայն տվյալ հանրային ծառայողին, մինչդեռ որոշում կայացնողը տվյալ իրավիճակում պետք է լինի վերադաս անձը: Առկա կարգավորումներում վարույթի հետ կապված կանոններն ընդհանրապես բացակայում են՝ վարույթ հարուցելու հիմքերը, վարույթ հետաձգելու կամ կասեցնելու հիմքերը, անձին լսելու և վարույթի հետ կապված այլ կանոնները: Բացի այդ, առկա չեն շահերի բախման իրավիճակի

վերաբերյալ գլխավոր քարտուղարի առաջարկության հիման վրա կայացված որոշման բողոքարկման մեխանիզմները:

Առաջարկություն – Նախագծի 32-րդ հոդվածի 3-րդ մասում հստակեցնել գլխավոր քարտուղարի կողմից ձեռնարկվելիք քայլերը, որոնք պետք է բխեն շահերի բախման իրավիճակում հանրային ծառայողի կողմից գլխավոր քարտուղարին դիմելուց հետո: Բացի այդ, պետք է սահմանվեն համապատասխան դեպքերում վարույթի հետ կապված կարգավորումները:

34) Նախագծի 32-րդ հոդվածում բացակայում են հանրային ծառայողի կամ բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց կողմից շահերի բախման իրավիճակում կայացված որոշման կամ կատարած գործողության/անգործության իրավական հետևանքների հետ կապված կարգավորումները:

Առաջարկություն – Նախագծի 32-րդ հոդվածը լրացնել նոր՝ 8-րդ մասով, որով կսահմանվի շահագրգիռ անձի դիմումի հիման վրա շահերի բախման իրավիճակում կայացված որոշման (գործողության/անգործության) անվավեր ճանաչումը և անվավերության հետևանքների կիրառումը:

35) Նախագծի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասում անհասկանալի է, թե հայտարարատու պաշտոնատար անձանց ցանկում ինչո՞ւ է կրկնակի անգամ թվարկվում մի շարք պաշտոններ, օրինակ, հատուկ քննչական ծառայության պետը և նրա տեղակալները, քննչական կոմիտեի նախագահը, նրա տեղակալը, դատախազները, 15 000 և ավելի բնակչություն ունեցող համայնքների ղեկավարները, Երևան քաղաքի վարչական շրջանների ղեկավարները, որոնք հանդիսանալով բարձրաստիճան պաշտոնատար անձինք (Նախագծի 9-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն), ընկնում են Նախագծի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանված կարգավորումների ներքո:

Բացի այդ, գտնում ենք, որ սահմանված հայտարարատու անձանցից բացի, կան նաև մի շարք այլ պաշտոններ, որոնց գույքը և եկամուտները պահանջում են առավել թափանցիկություն՝ պայմանավորված այդ անձանց լիազորությունների բնույթով:

Առաջարկություն – Նախագծի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասից հանել այն պաշտոնները զբաղեցնող անձանց վերաբերող թվարկումը, որոնք հանդիսանում են բարձրաստիճան պաշտոնատար անձինք: Բացի այդ, առաջարկում ենք Նախագծի 33-րդ հոդվածի 1-ին մասի սուբյեկտների ցանկը լրացնել հետևյալ նոր պաշտոններով՝ պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների ղեկավարներ, հանրային նշանակության կազմակերպությունների ղեկավարներ՝ անկախ այդ կազմակերպությունների կազմակերպաիրավական ձևից:

36) Նախագծի 35-րդ հոդվածում պահպանվել է գործող օրենքի այն կարգավորումը, համաձայն որի՝ պաշտոնետական պարտականություններն ստանձնելու կամ դադարեցնելու օրվա

դրությամբ հայտարարագրերը Կոռուպցիայի կանխարգելման հանձնաժողով ներկայացնում են միան հայտարարատու պաշտոնատար անձինք: Գտնում ենք, որ պաշտոնեական պարտականություններն ստանձնելու կամ դադարեցնելու օրվա դրությամբ հայտարարագրեր պետք է ներկայացնեն նաև հայտարարատուի ընտանիքի կազմի մեջ մտնող անձինք, ինչպես որ տարեկան հայտարարագրերի դեպքում է: Միայն այդ դեպքում է հնարավոր վերահսկել պաշտոնյայի՝ պաշտոնը ստանձնելիս առկա ունեցվածքի և պաշտոնավարման ընթացքում, ինչպես նաև պաշտոնավարման ավարտին առկա իրական ունեցվածքի տարբերությունը:

Առաջարկություն – Նախագծի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասում հայտարարագրեր ներկայացնելու պարտավորություն սահմանել նաև հայտարարատուի ընտանիքի կազմի մեջ մտնող անձանց համար:

37) Նախագծի 36-րդ հոդվածը սահմանում է գույքի հայտարարագրի բովանդակությունը, որից բխում է, որ տարեկան հայտարարագրում արտացոլվում է միայն տարվա ընթացքում գույքի օտարումը և ձեռքբերումը, ինչը նշանակում է, որ տարվա ընթացքում պաշտոնյայի գույքի շարժ չլինելու դեպքում գույքի առկայության մասին պատկերացում կարելի է կազմել միայն նախորդ տարիների հայտարարագրերը կամ պաշտոնը ստանձնելու պահի դրությամբ հայտարարագրի հետ ծանոթանալու դեպքում, ինչը ավելորդ դժվարություն է ստեղծում հանրային վերահսկողության տեսանկյունից:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք գույքի տարեկան հայտարարագրում արտացոլել առկա գույքը՝ անգամ դրա հետ կապված շարժի բացակայության դեպքում:

38) Նախագծի 36-րդ հոդվածի 3-րդ մասում որևէ իրավաչափ նպատակ չի հետապնդում հայտարարատու պաշտոնատար անձի ընտանիքի կազմի մեջ մտնող անձանց գույքի հայտարարագրի համար գնային շեմի սահմանումը, ինչը մի կողմից անհասկանալի է, մյուս կողմից էլ գործնականում հնարավորություն է ստեղծում թաքցնելու գործարքը կամ դրա իրական գինը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք 36-րդ հոդվածի 3-րդ մասով սահմանված գնային շեմերը հանել և նշված մասը համապատասխանեցնել քննարկվող հոդվածի 1-ին մասի կարգավորումներին՝ նույնականացնելով պաշտոնատար անձի, ամուսնու և ընտանիքի կազմ մտնող այլ անձանց հայտարարագրերի բովանդակությունը:

39) Նախագծի 38-րդ հոդվածի 1-ին մասում փոխկապակցված անձանց մասին հայտարարագրի ներկայացնող անձանց շրջանակը սահմանափակվել է միայն բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանցով, մինչդեռ Նախագծի 33-րդ հոդվածի 3-րդ մասում այդ պարտականությունը սահմանված է բոլոր հայտարարատուների համար, ինչը շատ ավելի լայն է, քան բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց շրջանակը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք 38-րդ հոդվածի 1-ին մասում «բարձրաստիճան պաշտոնատար անձի» բառերը փոխարինել «հայտարարատուի» բառով, իսկ հոդվածում անհրաժեշտ կարգավորումները սահմանել ոչ միայն բարձրաստիճան պաշտոնատար անձանց, այլև հայտարարատու այլ սուբյեկտների համար:

40) Նախագծի 40-րդ հոդվածի 4-րդ մասում անհասկանալի է, թե ինչով է պայմանավորված անչափահասի հայտարարագրի ոչ հրապարակային ռեժիմը: Գտնում ենք, որ անչափահասի հայտարարագրերի չհրապարակումը կարող է գործիք դառնալ գույքը անչափահասի անունով գրանցելու և իրական ունեցվածքը այդպիսով թաքցնելու համար:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 40-րդ հոդվածի 4-րդ մասը հանել:

41) Նախագծի 41-րդ հոդվածով սահմանված էթիկայի հանձնաժողովների գործառնությունները Նախագծի մի շարք այլ հոդվածներով սահմանված գլխավոր քարտուղարի կամ բարեվարքության հարցերով կազմակերպչի կամ վերադասի գործառնությունների հետ որոշակիորեն համընկնում են, դրանք հստակ տարանջատված չեն, ինչն առաջացնում է խառնաշփոթ: Մասնավորապես, հստակ չէ, թե կոնկրետ, որ դեպքերում է հանրային ծառայողների անհամատեղելիության պահանջների, այլ սահմանափակումների, վարքագծի կանոնների խախտումների և շահերի բախման դեպքերը քննում և լուծում էթիկայի հանձնաժողովը, որ դեպքերում է գլխավոր քարտուղարը առաջարկություններ կայացնում (Նախագծի 32-րդ հոդվածի 3-րդ և 7-րդ մասեր), ինչպես նաև որոնք են բարեվարքության հարցերով կազմակերպչի (Նախագծի 43-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետ) և հանրային ծառայողի վերադասի (Նախագծի 32-րդ հոդվածի 1-ին մաս) նշված հարցերին վերաբերող լիազորությունների սահմանազատման հիմքերը: Այս խնդիրները առկա են նաև Նախագծի կից ներկայացված «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծում:

Առաջարկություն – Նախագծում հստակեցնել էթիկայի հանձնաժողովների, գլխավոր քարտուղարների, բարեվարքության կազմակերպչի և հանրային ծառայողի վերադասի լիազորությունները հանրային ծառայողների անհամատեղելիության պահանջների, այլ սահմանափակումների, վարքագծի կանոնների խախտումների և շահերի բախմանը վերաբերող հարցերի առնչությամբ՝ հստակ սահմանելով նրանց դիմելու հիմքերն ու կարգը, նրանց կողմից առաջարկություններ կայացնելու դեպքերը, պարտադիր վարույթ հարուցելու հիմքերը, ժամկետները, վարույթի արդյունքում կայացվող որոշումների տեսակները և դրանց բովանդակությունը, որոշումների հասցեատերերը, որոշումների բողոքարկման իրավունքը և այլն:

42) Նախագծի 9-րդ գլուխը վերաբերում է դասային աստիճաններ շնորհելուն, սակայն ամբողջ գլխից դուրս է մնացել դասային աստիճաններ շնորհելու հիմքերը, ինչը հնարավորություն է տալիս հայեցողական որոշումներ ընդունել:

Առաջարկություն – Նախագծի 9-րդ գլխի կարգավորումներում ներառել դասային աստիճաններ շնորհելու հիմքերը:

43) Նախագծի 47-րդ հոդվածի 5-րդ մասի ձևակերպումից բխում է, որ օրինակ դատախազության կամ Մարդու իրավունքների պաշտպանի աշխատակազմի բարձրագույն դասային աստիճաններ շնորհելու համար Հանրապետության նախագահին միջնորդությամբ դիմում է վարչապետը, ինչը խնդրահարույց է՝ ելնելով այդ մարմինների սահմանադրաիրավական կարգավիճակից:

Առաջարկություն – Նախագծի 47-րդ հոդվածի 5-րդ մասում վերանայել վարչապետի կողմից մի շարք մարմիններում բարձրագույն դասային աստիճան շնորհելու միջնորդությամբ դիմելու լիազորությունը:

«Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծ (այսուհետ՝ Նախագիծ)

1) Նախագծի 2-րդ հոդվածում սահմանվել է, որ քաղաքացիական ծառայության օրենքի գործողությունը տարածվում է նաև դատական իշխանության մարմինների վրա: Այս առումով գտնում ենք, որ «դատական իշխանության մարմին» ձևակերպումը խնդրահարույց է, քանի որ ոչ փոփոխված սահմանադրությունը և ոչ էլ արդեն իսկ մշակված և ԱԺ ներկայացված «Դատական օրենսգրք» սահմանադրական օրենքի նախագիծը նման հասկացություն չի օգտագործում: Դատական օրենսգրքի նախագիծը դատական իշխանության տակ նախատեսել է դատարանները և դատական իշխանության ինքնակառավարման սահմանադրական մարմինները: Հետևաբար՝ անհասկանալի է, թե քաղաքացիական ծառայության օրենքի գործողության շրջանակներում «դատական իշխանության մարմիններ» ձևակերպման ներքո որ մարմիններն են ընկնում և ովքեր են այդ համակարգում քաղաքացիական ծառայողներ, քանի որ «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագիծն էլ իր հերթին որպես պետական ծառայության տեսակ սահմանում է դատական ծառայությունը: Ավելին, դատական օրենսգրքի նախագծի 39-րդ հոդվածում սահմանված է, որ Դատական դեպարտամենտի կենտրոնական մարմնի կառուցվածքային ստորաբաժանումներում և Դատական դեպարտամենտի առանձնացված ստորաբաժանումներում գործում է դատական ծառայություն: Դատական ծառայողներ են հանդիսանում նաև դատավորի աշխատակազմը՝ դատավորի օգնական և գործավար: Հետևաբար՝ բացառությամբ նախագծի 39-րդ հոդվածով սահմանված դեպքի (դատական դեպարտամենտի ղեկավարը քաղաքացիական ծառայող է), անհասկանալի է, թե քաղաքացիական ծառայությունը դատական իշխանության որ մարմիններում է գործելու:

Առաջարկություն – Նախագծի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասից առաջարկվում է հանել «դատական իշխանության մարմին» ձևակերպումը և հստակ սահմանել, թե դատական իշխանության մեջ ովքեր են հանդիսանալու քաղաքացիական ծառայողներ: Բացի այդ առաջարկում ենք ՀՀ ԱԺ

գտնվող դատական օրենսգրքի նախագծում կատարել սույն նախագծի փաթեթից բխող փոփոխություններ՝ հստակ տարանջատելով դատական իշխանության մեջ դատական և քաղաքացիական ծառայությունները:

2) Նախագծի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասի շարահյուսական ձևակերպումից այնպես է ընկալվում, որ քաղաքացիական ծառայողի համար պարտադիր հարաբերությունները կարգավորված են «Հանրային ծառայության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով՝ ստորադասելով «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքով կարգավորվող հարաբերությունները:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք նախագծի 3-րդ հոդվածի 2-րդ մասը խմբագրել այնպես, որ պարզ լինի, որ թե «Հանրային ծառայության մասին» և թե «Քաղաքացիական ծառայության մասին» ՀՀ օրենքներով կարգավորվող հարաբերությունները պարտադիր են քաղաքացիական ծառայողի համար:

3) Նախագծի 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասի ձևակերպումից չի բխում, որ համապատասխան մարմնի պաշտոնների անվանացանկը հրապարակվում է և միշտ մատչելի է ծանոթացման համար: Փոխարենը տպավորություն է ստեղծվում, որ այն կարող է տրվել ծանոթացման համար միայն պահանջի դեպքում: Անորոշությունը չի վերանում նաև քննարկվող հոդվածի 1-ին նախադասությամբ ամրագրված՝ տեղեկատվական հարթակում անվանացանկը վարելու վերաբերյալ կարգավորումից, քանի որ դրանից չի բխում, որ հարթակը բաց և հրապարակային է լինելու:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք նախագծի 5-րդ հոդվածի 4-րդ մասով սահմանել, որ համապատասխան մարմինների պաշտոնների անվանացանկը հրապարակվելու է:

4) Նախագծի 9-րդ հոդվածի 4-րդ մասից պարզ չէ, թե գործնականում ինչպես պետք է Դատական դեպարտամենտը և Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմը կազմակերպեն և անցկացնեն համապատասխան մարմինների ղեկավարների մրցույթները:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք հստակեցնել Դատական դեպարտամենտի և Սահմանադրական դատարանի աշխատակազմի ղեկավարների մրցույթի կազմակերպման և անցկացման պատասխանատուներին:

5) Նախագծի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասում սահմանված մրցույթ հայտարարելու հիմքերից բացակայում է մրցույթի հաղթողի կողմից մինչև նշանակումը հրաժարվելու դեպքը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք նախագծի 10-րդ հոդվածի 1-ին մասում սահմանել նաև մրցույթի հաղթողի կողմից մինչև նշանակումը հրաժարվելու դեպքը:

6) Նախագծի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասում նախատեսված է, որ ներքին մրցույթին կարող են մասնակցել տվյալ մարմնի և քաղաքացիական ծառայության կադրերի ռեզերվում գրանցված քաղաքացիական ծառայողները, որից անհասկանալի է, թե որն է տվյալ մարմնի կադրերի ռեզերվը՝ նկատի ունենալով, որ նախագծով ռեզերվի նման տեսակ նախատեսված չէ: Կարծում ենք, որ խոսքը վերաբերի միայն քաղաքացիական ծառայության կադրերի ռեզերվին:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 10-րդ հոդվածի 2-րդ մասից հանել «տվյալ մարմնի և» բառերը:

7) Նախագծի 10-րդ հոդվածի 5-րդ մասում սահմանվում է, որ քաղաքացիական ծառայության մրցույթին մասնակցելու համար քաղաքացին փաստաթղթերը ներկայացնում է էլեկտրոնային տարբերակով: Կարևորելով էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության անցնելու անհրաժեշտությունը, այդուհանդերձ գտնում ենք, որ չպետք է սահմանափակել քաղաքացիական ծառայության մատչելիությունը այն անձանց համար, ովքեր ունեն տեխնիկական խնդիրներ անհրաժեշտ փաստաթղթերը էլեկտրոնային եղանակով ներկայացնելու առումով:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 10-րդ հոդվածի 5-րդ մասով հնարավորություն ստեղծել նաև թղթային տարբերակով փաստաթղթերը ներկայացնելու համար:

8) Նախագծի 10-րդ հոդվածի 16-րդ մասով սահմանվել է, որ քաղաքացիական ծառայության թափուր պաշտոնի մրցույթի հարցազրույցի փուլը հաղթահարում է մեկ մասնակից: Հասկանալի է, որ գործող օրենքի համեմատ նման կարգավորում նախատեսելը միտված է ներկայիս կարգավորումների շրջանակներում մի քանի հաղթող ճանաչվելու՝ գործնականում ծագող կոռուպցիոն ռիսկեր պարունակող իրավիճակների բացառմանը: Սակայն գտնում ենք, որ այդ հաղթողներից մեկին թափուր պաշտոնում նշանակելու իրավասություն ունեցող անձի հայեցողությամբ հանրային ծառայության պաշտոնի նշանակելը բացառելու նպատակով նման կարգավորում նախատեսելը լավագույն լուծումը չէ: Այս քայլով կոռուպցիոն ռիսկերը տեղափոխվում են մրցութային հանձնաժողովներ, որտեղ հնարավոր է նույնպիսի իրավիճակ, երբ հանձնաժողովը ուղղակի ստիպված կլինի իր հայեցողությամբ հավասար պայմանների բավարարող մրցույթի մասնակիցներից հաղթող ճանաչել մեկին՝ օրենքի պահանջները պահպանելու համար:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 10-րդ հոդվածի 16-րդ մասում առկա մեկ հաղթողին վերաբերող սահմանափակումը վերացնել, փոխարենը սահմանել մրցույթում մի քանի հաղթողների դեպքում նախապատվության կարգ:

9) Նախագծի 10-րդ հոդվածում առկա չեն մրցույթի թեստերի և հարցազրույցի հարցերի բովանդակությանը վերաբերող պահանջներ, որոնք պարտադիր կպարունակեին նաև բարեվարքության համակարգին վերաբերող դրույթներ, ինչը օրինավոր հանրային ծառայողի դաս ձևավորելու կարևոր հակակոռուպցիոն գործիք է: Գտնում ենք, որ համապատասխան մարմինը և քաղաքացիական ծառայության գրասենյակը պետք է սահմանեն կոնկրետ առաջադրանքները, իսկ հարցաշարերի բովանդակությանը վերաբերող պահանջները պետք է սահմանվեն օրենքով:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք օրենքով՝ Նախագծի 10-րդ հոդվածով սահմանել մրցույթի երկու փուլերի հարցաշարերի բովանդակությունը՝ դրանցում ներառելով նաև բարեվարքության համակարգին վերաբերող հարցեր:

10) Նախագծի 10-րդ հոդվածում բացակայում է գործող օրենքի 40-րդ հոդվածի 4-րդ մասում առկա այն դրույթը, համաձայն որի՝ հասարակական միավորումների ներկայացուցիչները կարող են մասնակցել մրցութային հանձնաժողովների աշխատանքներին դիտորդի կարգավիճակով:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 10-րդ հոդվածում հնարավորություն սահմանել հասարակական միավորումների ներկայացուցիչներին դիտորդի կարգավիճակով մրցութային հանձնաժողովների աշխատանքներին մասնակցելու համար՝ վերականգնելով գործող օրենքի համապատասխան կարգավորումը:

11) Նախագծի 12-րդ հոդվածից չի բխում, թե որ դեպքերում պաշտոնի նշանակելու անձը իրավունք ունի քաղաքացիական ծառայողի տեղափոխություն կատարել: Նորմի ձևակերպումը բացառում է նաև քաղաքացիական ծառայողի առաջարկությամբ կամ նախաձեռնությամբ տեղափոխումը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 12-րդ հոդվածում հստակ սահմանել քաղաքացիական ծառայողի տեղափոխության հիմքերը, ինչպես նաև քաղաքացիական ծառայողի նախաձեռնությամբ տեղափոխվելու հնարավորությունը:

12) Նախագծի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասի վերջում առկա է խմբագրական սխալ՝ նախադասությունը կիսատ է մնացել: Նույն դիտարկումը վերաբերում է նաև 43-րդ հոդվածի 3-րդ մասին:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 28-րդ հոդվածի 1-ին մասը և 43-րդ հոդվածի 3-րդ մասը խմբագրել:

13) Նախագծի 33-րդ հոդվածի 3-րդ մասում սահմանված է, որ քաղաքացիական ծառայողների էթիկայի հանձնաժողով ձևավորելու իրավական հիմք առաջանալու պահից մեկ աշխատանքային օրվա ընթացքում համապատասխան մարմնի բարեվարքության հարցերով կազմակերպիչը էլեկտրոնային ծրագրի միջոցով պատահականության սկզբունքով ձևավորում է քաղաքացիական ծառայողների էթիկայի հանձնաժողով: Այս առումով գտնում ենք, որ հստակ չէ, թե որն է էթիկայի հանձնաժողովին դիմելու և էթիկայի հանձնաժողով իրավիճակում իրավական հիմքը, արդյոք դա գլխավոր քարտուղարի դիմումն է էթիկայի հանձնաժողովին, թե որևէ այլ հիմք: Այս հարցերը կարգավորված չեն նաև «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով (տե՛ս «Հանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի վերաբերյալ առաջարկությունների 37-րդ կետ):

Բացի այդ, նույն մասում բաց է մնացել նաև քաղաքացիական ծառայողների էթիկայի հանձնաժողով ձևավորելուց հետո հանձնաժողովի անդամների ծանուցման և վարույթը սկսելու ժամկետների, ինչպես նաև քաղաքացիական ծառայողին այդ մասին ծանուցելու հետ կապված կարգավորումները:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 33-րդ հոդվածում հստակեցնել հանրային ծառայողների անհամատեղելիության պահանջների, այլ սահմանափակումների, վարքագծի կանոնների խախտման և շահերի բախման հետ կապված հարաբերությունները:

14) Նախագծի 34-րդ հոդվածի 3-րդ մասից պարզ չէ, թե քաղաքացիական ծառայողը արդյոք ներկա է գտնվելու հանձնաժողովի նիստին: Այդ մասին ուղղակիորեն սահմանված չէ նաև նախագծի որևէ այլ հոդվածում:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծում հստակ սահմանել, որ քաղաքացիական ծառայողը պետք է ներկա գտնվի իր նկատմամբ հարուցված ծառայողական քննությանը:

15) Նախագծի 34-րդ և 35-րդ հոդվածներում բացակայում է էթիկայի հանձնաժողովների ծառայողական քննության արդյունքում ընդունված որոշումների հրապարակայնության վերաբերյալ պահանջները: Նախագծի 35-րդ հոդվածի 4-րդ մասում սահմանված է միայն, որ պաշտոնի նշանակելու իրավասություն ունեցող պաշտոնատար անձը, եզրակացության հրապարակումից հետո, երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում, քննարկում է եզրակացությունը և արդյունքների մասին տեղեկատվությունը հրապարակում այդ մարմնի կայքէջում: Այս ձևակերպումից ստացվում է, որ հրապարակվելու է միայն քննարկումներից հետո կայացված որոշումը, այլ ոչ թե հանձնաժողովի եզրակացությունը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծում հստակ սահմանել, որ էթիկայի հանձնաժողովների որոշումները պետք է հրապարակվեն, որ կարող է լինել, օրինակ, քաղաքացիական ծառայության գրասենյակի պաշտոնական կայքը:

16) Նախագծի 35-րդ հոդվածի կարգավորումներից դուրս են մնացել վարքագծի կանոնները խախտելու և/կամ շահերի բախման կանոնները խախտելու դեպքում քաղաքացիական ծառայողին պաշտոնի նշանակելու իրավասություն ունեցող պաշտոնատար անձի կողմից ձեռնարկվելիք հնարավոր միջոցառումները, ինչպես նաև քաղաքացիական ծառայողի կողմից շահերի բախման իրավիճակում կայացված որոշման կամ կատարած գործողության/անգործության իրավական հետևանքների հետ կապված կարգավորումները:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 35-րդ հոդվածով սահմանել վարքագծի կանոնները խախտելու և/կամ շահերի բախման կանոնները խախտելու դեպքում ձեռնարկվելիք հնարավոր միջոցառումները, ինչպես նաև սահմանել շահագրգիռ անձի դիմումի հիման վրա շահերի բախման իրավիճակում կայացված որոշման (գործողության/անգործության) անվավեր ճանաչումը և անվավերության հետևանքների կիրառումը:

17) Նախագծի 36-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետով սահմանված շահերի բախման իրավիճակի լուծմանն ուղղված քայլեր ձեռնարկելու վերաբերյալ առաջարկությունը պետք է ներկայացվի ոչ միայն քաղաքացիական ծառայողին, այլև վերջինիս վերադասին:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 36-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 1-ին կետում «ներկայացնում» բառից առաջ լրացնել «քաղաքացիական ծառայողին և վերջինիս վերադասին»

18) Նախագծի 37-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 8-րդ կետով սահմանված քաղաքացիական ծառայողի լիազորությունները դադարելու հիմքերից դուրս են մնացել «Չանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով սահմանված այլ սահմանափակումները, վարքագծի կանոնները և/կամ շահերի բախման կանոնները խախտելը:

Առաջարկություն – Առաջարկում ենք Նախագծի 37-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 8-րդ կետը համապատասխանեցնել «Չանրային ծառայության մասին» ՀՀ օրենքի նախագծով սահմանված սահմանափակումներին: